

LATVIJAS REPUBLIKAS PROKURATŪRA
**NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU
LEGALIZĀCIJAS NOVĒRŠANAS DIENESTS**

Reģ.Nr. 90000022859, Raiņa bulvārī 15, Rīgā, LV-1050
tālr. 67044430, fakss 67324797, e-pasts: kd@kd.gov.lv

RĪGĀ

2017.gada 18. septembrī Nr. 1-10/287

Finanšu un kapitāla tirgus komisija
Latvijas Banka
Valsts ieņēmumu dienests
Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija
Satiksmes ministrija
Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
Latvijas Zvērinātu advokātu padome
Latvijas Zvērinātu notāru padome
Latvijas zvērinātu revidentu asociācija
Finanšu ministrija
Latvijas Komerčbanku asociācija

Metodiskā vēstule par legalizācijas un
terorisma finansēšanas tipoloģijām

Ņemot vērā, ka ir plānots izdarīt būtiskus grozījumus ziņošanā par aizdomīgiem darījumiem, Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests (turpmāk - Kontroles dienests) ir sagatavojis uzraudzības un kontroles institūcijām likuma subjektu informēšanai šo vēstuli par aktuālākajām legalizācijas un terorisma finansēšanas tipoloģijām un tās raksturojošajām aizdomīguma pazīmēm.

Mērķis ir ieteikt vadlīnijas, kas ļautu „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma” (turpmāk – NILTFN likuma) subjektiem atbilstoši Ministru Kabineta “Noteikumiem par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem” prasībām veikt patstāvīgu darījumu aizdomīguma izvērtējumu un ziņot par analīzes rezultātā konstatētām tipoloģijām un aizdomīgiem darījumiem, kas tās raksturo.

I. Darījumu aizdomīguma novērtēšana

Kontroles dienests ir apkopojis šobrīd izplatītākos noziedzīgu nodarījumu veidus (tipoloģijas), kuru rezultātā, iespējams, varētu tikt iegūti un legalizēti noziedzīgi, tai skaitā arī finanšu līdzekļi. Katrai tipoloģijai norādīts tās apraksts un norādītas raksturīgākās pazīmes, kas varētu norādīt uz attiecīgu noziedzīgu nodarījumu. Pazīmju saraksts nav izsmeļošs un var tikt papildināts. Vēršam uzmanību, ka katra pazīme atsevišķi nav uzskatāma par neapstrīdamu noziedzīga nodarījuma apliecinājumu, pazīmes jāvērtē kā kopums, kas norāda uz aizdomām, kuras likuma subjektam, veicot kompleksu patstāvīgu analīzi, ir vai nu jānoraida, vai jāapstiprina, un jāziņo tikai gadījumā, ja aizdomām ir pietiekams pamatojums.

Kontroles dienests atbilstoši aktuālajām tipoloģijām piedāvā izvēlēties sekojošus darījumu aizdomīguma pamatojumus:

1. Izvairīšanās no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas – uzņēmuma darbības analīze liecina, ka uzņēmums, iespējams, darbojas citu partneru interesēs, tā saimnieciskās darbības analīze norāda uz iespējamu fiktīvu darbību vai patieso saimnieciskās darbības rezultātu slēpšanu un nepatiesu datu atspoguļošanu grāmatvedības pārskatos.

Raksturīgākās pazīmes:

- 1) uzņēmuma kontā pārsvarā ir tranzīta darījumi;
- 2) naudas plūsmas analīze kontā rada aizdomas, ka maksājumu mērķi nesakrīt ar uzņēmuma deklarēto saimniecisko darbību un nav skaidra to ekonomiskā būtība;
- 3) deklarētie sadarbības partneri atšķiras no reālajiem kreditoriem un debitoriem uzņēmuma kontos;
- 4) trūkst maksājumu, kas norādītu uz uzņēmuma reālu pastāvēšanu (piemēram, telpu noma, komunālie maksājumi, maksājumi valsts budžetā);
- 5) par it kā saimnieciskiem darījumiem saņemtie līdzekļi lielākoties tiek izņemti skaidrā naudā vai pārskaitīti fiziskām personām;
- 6) galvenie sadarbības partneri ir vienā un tajā pašā juridiskajā adresē reģistrēti uzņēmumi, un/vai to pilnvarotās personas un patiesie labuma guvēji ir vienas un tās pašas fiziskās personas;
- 7) uzņēmums vai kāds no tā galvenajiem sadarbības partneriem ir ticis izslēgts no PVN maksātāju reģistra (informācija atrodama VID publiskojamo datu bāzē), vai tam apturēta saimnieciskā darbība;
- 8) līdzekļi tiek nosūtīti uz Latvijas Republikā reģistrētu uzņēmumu kontiem ārvalstīs.

2. Krāpšana elektroniskā vidē – izmantojot elektroniskos saziņas/informācijas kanālus (t.sk. datoru, tālruni, maksājumu karšu apstrādes rīkus, attālinātu maksājuma instrumentus), ir izkrāpti finanšu līdzekļi, un ir zināma cietusī persona.

Galvenā pazīme, kas norāda uz iespējamo noziedzīgo nodarījumu: ir saņemts atbilstošs maksājuma atsaukums vai cietušās personas iesniegums ar norādi par krāpniecību (fraud). Attiecībā uz pārrobežu darījumiem jāņem vērā, ka līdzekļu saņemšana Latvijā var būt jau otrais legalizācijas posms, t.i., pats krāpšanas fakts un sākotnējā izkrāpto līdzekļu saņemšana notikusi ārvalstīs, un tikai pēc tam līdzekļi novirzīti uz Latviju. Taču arī šajā gadījumā jāņem vērā, vai ir maksājuma atsaukums vai sūdzība.

Par krāpšanu elektroniskā vidē uzskatāma:

- nelikumīga piekļuve cietušās personas kontam kredītiestādē vai maksājumu iestādē (*phishing*),
- uzņēmuma atbildīgā darbinieka maldināšana, telefoniski vai pa e-pastu uzdodoties par uzņēmuma pilnvaroto personu vai sadarbības partnera pārstāvi un dodot maksājuma rīkojumu,
- rekvizītu izmaiņšana rēķinos vai citos dokumentos, ko krāpšanā iesaistītās personas veic, uzlaužot e-pastu,
- nelikumīga piekļuve cietušās personas maksājumu kartes datiem.

Šajā gadījumā likuma subjekta uzdevums, ciktāl tas iespējams, ir pieprasīt līdzekļu saņēmējam sniegt paskaidrojumu par līdzekļu nosūtītāju un uzrādīt maksājuma pamatojuma dokumentus, kā arī, ja iespējams, noskaidrot, vai cietusī persona ir vērsusies ar iesniegumu tiesībsargājošā iestādē. Ja līdzekļi saņemti maksājumu iestādes kontā kredītiestādē, jānoskaidro faktiskais līdzekļu saņēmējs – persona, kas ir „maciņa” turētājs attiecīgajā maksājumu iestādē.

Citas raksturīgākās pazīmes:

- 1) klients ir nesen atvēris kontu, kurā drīz pēc atvēršanas tiek saņemtas lielas naudas summas, un saņemtie līdzekļi nekavējoties tiek izņemti skaidrā naudā vai pārskaitīti trešajām personām;
- 2) neaktīvā klienta kontā sāk ienākt lielas naudas summas, un saņemtie līdzekļi nekavējoties tiek izņemti skaidrā naudā vai pārskaitīti trešajām personām;
- 3) uzrādītais maksājuma mērķis nesakrīt ar saņēmēja sniegto paskaidrojumu.

Ja konstatēta krāpšana elektroniskā vidē, kas apstiprināta ar atbilstošu maksājuma atsaukumu, ir īpaši svarīgi, lai likuma subjekts uzsāktu atturēšanos no darījumu veikšanas NILLTFN likuma 32. panta noteiktajā kārtībā, pirms saņemtie līdzekļi debetēti no konta, neveicot atmaksu līdzekļu nosūtītājam, jo pastāv risks, ka līdzekļi atmaksas rezultātā nonāktu nevis cietušās personas rīcībā, bet gan noziedzīgajā shēmā iesaistītas personas rīcībā.

3. Nebanku kredītu krāpšana – izmantojot izkrāptus vai maldināšanas ceļā no konta īpašnieka iegūtus attālināto maksājumu instrumentu (internetbanka, mobilā banka un tml.) identifikācijas datus, trešā persona aizņēmusies finanšu līdzekļus nebanku kredītēšanas iestādēs konta turētāja vārdā bez nolūka segt aizņēmumu.

Arī šajā gadījumā galvenā pazīme, kas norāda uz iespējamo noziedzīgo nodarījumu: ir saņemts atbilstošs cietušās personas iesniegums.

Citas raksturīgākās pazīmes:

- 1) ātro kredītu saņēmēju konti bieži tiek atvērti neilgi pirms kredītu saņemšanas;
- 2) kontu atvēršanas brīdī klientu var pavadīt trešā persona, un pēc konta atvēršanas klients var nodot dokumentus, t.sk. attālināto norēķinu līgumus un autorizēšanās rīkus, minētajai trešajai personai;
- 3) potenciālo kredītņēmēju autorizācijas maksājums (parasti 0.01 EUR apmērā) tiek vienlaicīgi izsūtīts uz daudzu ātro kredītēšanas uzņēmumu kontiem;
- 4) pieslēgšanās darījumu shēmā iesaistīto personu kontiem tiek veikta no vienas un tās pašas IP adreses;
- 5) visbiežāk darījumi tiek veikti vienas dienas laikā, konti tiek debetēti neilgi pēc to kredītēšanas, visbiežāk finanšu līdzekļi tiek izņemti pilnā apmērā skaidrā naudā bankomātos (nenotiek klienta vizuāla identificēšana);
- 6) līdzekļu apgrozījums klientu kontos liecina, ka klienta ienākumi līdz šim nav bijuši pietiekami, lai atdotu kredītus;
- 7) cietusī persona iesniegumā mēdz norādīt, ka attālināto maksājumu piekļuves dati tikuši nozagti, vai arī cietusī persona nodevusi tos trešajai personai labprātīgi, jo tikusi maldināta, ka tas nepieciešams, piemēram, darba tiesisko attiecību nodibināšanai.

4. Finanšu piramīda – konta naudas plūsma liecina, ka tiek saņemti fizisko personu līdzekļi ar mērķi tos investēt, bet tālākā naudas plūsma liecina, ka saņemtie līdzekļi netiek izmantoti paredzētajam mērķim, bet gan trešo personu interesēs.

Galvenā pazīme: ir saņemti cietušo personu iesniegumi par iespējamu krāpšanu. Tomēr jāņem vērā, ka cietušās personas reti raksta iesniegumus, jo apzinās, ka minētajā shēmā iesaistījušās labprātīgi, iespējamo maldināšanu apzinoties tikai tad, kad netiek atmaksāti investētie līdzekļi.

Citas raksturīgākās pazīmes:

- 1) tiek saņemti daudzi līdzīgi maksājumi no dažādām fiziskām personām, lielākoties – ārvalstu fiziskām personām;

- 2) maksājumu mērķī var tikt minētas investīcijas, maksājumu mērķī norādīti dati pēc viena principa (piem., acīmredzami kārtas numuri);
- 3) līdzekļu turpmākais izlietojums neatbilst maksājumos norādītajam mērķim;
- 4) saņemtie finanšu līdzekļi lielākās summās tiek pārskaitīti uz citu fiziskās vai juridiskās personas kontu, un tālākā naudas plūsma liecina, ka līdzekļi tiek izņemti skaidrā naudā, vai arī to izlietojuma mērķis vairs nav saistīts ar investīcijām;
- 5) par klientu – konta turētāju ir atrodama negatīva informācija masu medijos;
- 6) ir publiski pieejama informācija par klienta piedāvātajiem investīciju pakalpojumiem ar apšaubāmi labvēlīgiem nosacījumiem.

5. Neregistrēta vai nelicencēta uzņēmējdarbība – darījumi kontā liecina, ka konta īpašnieks – fiziskā persona – sniedz pakalpojumus vai pārdod preces, bet nav deklarējis konta izmantošanu saimnieciskās darbības veikšanai, vai arī konta īpašnieks – juridiskā persona – sniedz pakalpojumus vai pārdod preces, un šādai darbībai nepieciešama speciāla atļauja (licence), bet juridiskā persona tādu nevar uzrādīt.

Raksturīgākās pazīmes:

- 1) klienta – fiziskās personas – kontā tiek saņemti daudzi līdzīgi maksājumi no dažādām fiziskām personām ar maksājuma mērķi, kas saistīts ar preču iegādi vai pakalpojuma apmaksu;
- 2) klienta – juridiskās personas – kontā tiek saņemti maksājumi par precēm vai pakalpojumiem, kuru neatbilst uzņēmuma deklarētajam saimnieciskās darbības veidam;
- 3) saņemtie līdzekļi tiek izņemti skaidrā naudā vai izmantoti regulāriem maksājumiem, piemēram, par kādu preču iegādi;
- 4) par klientu – fizisko personu – ir atrodama publiski pieejama negatīva informācija, piemēram, *sudzibas.lv* ir norādes, ka minētā persona sniedz nekvalitatīvus pakalpojumus.

Ja radušās aizdomas, ka fiziskā persona veic neregistrētu uzņēmējdarbību, minētā persona jāpārbauda VID publiskojamo datu bāzē pie reģistrētajiem saimnieciskās darbības veicējiem. Ja radušās aizdomas, ka juridiskā persona veic saimniecisko darbību bez atbilstošas atļaujas (licences), to jāpārbauda atbilstošajos licenču reģistros (piemēram, Būvkomersantu reģistrā).

6. Krāpniecība, saistīta ar publiskā finansējuma saņemšanu – publiskā finansējuma saņemšana, izveidojot daudzskaitlīgu apļveida darījumu shēmu ar mērķi palielināt apgrozījumu uzņēmumam, kurš plāno pieteikties publiskā finansējuma līdzekļu saņemšanai, un tādējādi maldināt atbildīgo Latvijas Republikas iestādi par uzņēmuma finanšu iespējām; publiskā finansējuma mērķim neatbilstošs līdzekļu izlietojums.

Raksturīgākās pazīmes:

- 1) uzņēmuma kontā īsā laika periodā tiek veikti apjomīgi tranzīta darījumi;
- 2) savstarpēji saistīti uzņēmumi veic viens otram secīgus pārskaitījumus, kuros saņemtās un pārskaitītās summas skaitliski tikpat kā nemainās;
- 3) izsekojot finanšu līdzekļu tālākai kustībai, var konstatēt, ka līdzekļi atgriezušies pie sākotnējā maksātāja;
- 4) maksājumus pamatojošie dokumenti rada aizdomas par to fiktīvo raksturu, jo līdz šim ar minētajiem partneriem nebija veikti līdzīga rakstura darījumi un/vai darījumi par lielām summām, trūkst dokumentu, kas apliecinātu reālu preču piegādi vai pakalpojuma saņemšanu, piem., pieņemšanas-nodošanas akts;
- 5) uzņēmums – projekta pieteicējs noslēdzis sadarbības līgumu ar uzņēmumu, kura saimnieciskās darbības rādītāju analīze liecina, ka tas nebūtu varējis uzņemties līgumā paredzētās saistības;

- 6) rodas aizdomas, ka no visu it kā iegādāto preču/pakalpojumu apjoma tikai daļa ir reālas preces no reāliem piegādātājiem, bet pārējā daļa – maksājumi līgumiskajiem partneriem par fiktīvām precēm/pakalpojumiem;
- 7) konstatēts, ka uzņēmums – projekta pieteicējs iegādājies preces/saņēmis pakalpojumus par ievērojami zemāku cenu, nekā norādīts projekta pieteikumā, vai arī par ievērojami zemāku cenu, nekā tirgus cena.

7. Noziedzīgs nodarījums, kur iesaistīta Latvijas Republikas politiski nozīmīga persona – ir informācija vai aizdomas par noziedzīgu nodarījumu, arī citu minēto tipoloģiju ietvaros, kurā iesaistīta politiski nozīmīga persona – Latvijas Republikas rezidents, minētās politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis vai ar minēto politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

Galvenā pazīme: aizdomīgus darījumus veikusi Latvijas Republikas politiski nozīmīga persona, minētās politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis vai ar minēto politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

Vēršam uzmanību, ka šis nosacījums attiecas uz aizdomām par jebkuru noziedzīgu nodarījumu, bet, veicot aizdomīgu darījumu analīzi, konstatēts, ka varētu būt iesaistīta politiski nozīmīga persona, tādēļ minētie darījumi jāizceļ kā atsevišķs ziņojums, aizdomīguma pamatojumā norādot „Noziedzīgs nodarījums, kur iesaistīta Latvijas Republikas politiski nozīmīga persona”, bet piezīmēs norādot iespējamo noziedzīgo nodarījumu, piemēram, krāpšanu vai tml.

8. Noziedzīgs nodarījums, veicot Latvijas Republikas valsts amatpersonas pienākumus – darījumi rada aizdomas, ka Latvijas Republikas amatpersona, veicot amata pienākumus, iesaistījies noziedzīgās darbībās (piesavināšanās, dienesta pilnvaru pārsniegšana, dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu pārkāpšana, neatļauta piedalīšanās mantiskos darījumos, dienesta viltojumus), izņemot korupciju.

Vēršam uzmanību, ka, pārbaudot aizdomas par minēto noziedzīgā nodarījuma veidu, vairāk jāvērtē valsts amatpersonas iespējamās noziedzīgās rīcības ietekme uz tās pārstāvētās iestādes/uzņēmuma darbību.

Raksturīgākās pazīmes:

- 1) masu informācijas līdzekļos ir atrodama informācija par valsts amatpersonas iespējamajām nelikumīgajām darbībām;
- 2) publiskajos informācijas avotos/datubāzēs ir atrodama norāde par valsts amatpersonas vērtējamu saistību ar kādu no pārstāvētās iestādes/uzņēmuma sadarbības partneriem;
- 3) valsts amatpersonas pārstāvētās iestādes/uzņēmuma kontā ir saņemti līdzekļi ar skaidri definētu izlietojuma mērķi (piem., noteikta objekta būvniecībai), bet šo līdzekļu faktiskais izlietojums nav saistāms ar paredzēto mērķi;
- 4) valsts amatpersona kā iestādes/uzņēmuma pilnvarotā persona veic pārskaitījumus uz savu vai saistītas trešās personas privātkontu;
- 5) valsts amatpersona no pārstāvētās iestādes/uzņēmuma konta regulāri izņem lielas summas skaidrā naudā, bet sniedz apšaubāmu skaidrojumu minēto līdzekļu izlietojumam;
- 6) valsts amatpersona ir saņēmusi privātu aizdevumu no pārstāvētās iestādes/uzņēmuma;
- 7) valsts amatpersona iestādes/uzņēmuma vārdā veic investīcijas augsta riska investīciju produktos;
- 8) iestāde/uzņēmums iegulda līdzekļus nekustamajā īpašumā, bet iestādes/uzņēmuma pamatdarbība nav saistīta ar nekustamo īpašumu jomu;
- 9) no iestādes/uzņēmuma konta tiek veikti daudzskaitlīgi pārskaitījumi privātpersonām, kas nav iestādes/uzņēmuma darbinieki, par preču iegādi vai saņemtiem pakalpojumiem, un šādi darījumi neatbilst iestādes/uzņēmuma pamatdarbībai;

- 10) maksājumi par vienām un tām pašām precēm vai saņemtiem pakalpojumiem kādam no sadarbības partneriem ir acīmredzami augstāki nekā pārējiem;
- 11) iestāde/uzņēmums kādam no sadarbības partneriem pārdod savas preces vai sniedz līdzvērtīgus pakalpojumus par ievērojami zemāku cenu ne kā citiem partneriem.

9. Koruptīvas darbības – likuma subjekta rīcībā ir informācija, tai skaitā, no publiskiem informācijas avotiem, ka darījumi liecina par iespējamu korupciju un/vai koruptīvu darbību rezultātā iegūtu līdzekļu legalizāciju Latvijas teritorijā, ārvalstīs vai pārrobežu līmenī.

Ar koruptīvām darbībām jāsaprot darījumi, kas saistīti ar iespējamu kukuļdošanu vai kukuļņemšanu, kā arī tirgošanos ar ietekmi un prettiesisku labumu pieprasīšanu un pieņemšanu, pildot dienesta pienākumus valsts institūcijās. Pārbaudot atbilstību minētajam noziedzīgā nodarījuma veidam, vairāk jāvērtē valsts amatpersonas personiski gūtais labums.

Lai pārbaudītu iespējamās aizdomas par korupciju, likuma subjektam iespēju robežās jāpārbauda arī valsts amatpersonas ģimenes locekļu un saistīto personu darījumi. Aizdomas par koruptīvām darbībām jāskata kopsakarā ar Ministru Kabineta 6.12.2016. Noteikumu Nr.765 Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 22. decembra Noteikumos nr.1071 „Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem” 8.2.5. punktā minēto neparasta darījuma pazīmi (*Kontroles dienesta 29.11.2016. informatīvā vēstule Nr.3-8/2031*).

Raksturīgākās pazīmes:

- 1) valsts amatpersonas vai ar minēto personu saistītu personu (ģimenes locekļi un radnieki, tajā pašā dzīvesvietā dzīvojošas personas, vai citas personas, kuru saistība ar valsts amatpersonu ir konstatējama) kontos ir notikušas skaidrās naudas iemaksas lielās summās vai arī regulāras iemaksas nelielās summās;
- 2) valsts amatpersona vai ar minēto personu saistītas personas veikušas liela apmēra skaidrās naudas darījumus (piem., valūtas maiņu un tml.);
- 3) valsts amatpersonas vai ar minēto personu saistītas personas kontā ir saņemti līdzekļi no ārzonu kompānijās;
- 4) valsts amatpersonas vai ar minēto personu saistītas personas kontā ir saņemti līdzekļi par minētajai personai acīmredzami neraksturīgiem darījumiem (piem., it kā tikušas pārdotas ģimenes vērtslietas, bet ģimenes rocība liek apšaubīt šādu vērtslietu esamību);
- 5) valsts amatpersona vai ar minēto personu saistītas personas veikušas ievērojamas investīcijas (nekustamajā īpašumā, vērtspapīros un tml.);
- 6) valsts amatpersona vai ar minēto personu saistītas personas noguldījušas līdzekļus termiņdepozītā bez pamatkonta minētajā kredītiestādē vai finanšu iestādē, tādējādi grūti izsekojama noguldīto līdzekļu izcelsme;
- 7) valsts amatpersona vai ar minēto personu saistītas personas iegādājušās kriptovalūtu.

10. Viltotu dokumentu izmantošana – likuma subjekts konstatējis, ka darījumu veikšanai izmantoti viltoti personas dokumenti vai viltoti darījumu dokumenti.

Vēršam uzmanību, ka šis aizdomīguma pamatojums norādāms tikai gadījumā, ja ir konstatēts neapstrīdams fakts, ka dokumenti ir viltoti (piem., divas dažādas personas uzrādījušas pasas ar vienu un to pašu numuru). Ja ir tikai aizdomas, ka dokumentu noformējums varētu liecināt par iespējamu viltojumu, jānorāda aizdomīguma pamatojums „Cita veida krāpšana”, bet piezīmēs jānorāda uz aizdomām par viltotu dokumentu izmantošanu.

11. Krāpšana maksātnespējas procesā – konstatēti darījumi, kas liecina par iespējamu darījumu shēmu ar mērķi kontrolēt maksātnespējas procesu maksātnespējīgās personas (fiziskās vai juridiskās) interesēs un izvairīties no saistību izpildes pret kreditoriem pilnā apmērā.

Raksturīgākās pazīmes:

- 1) parādnieks brīdinājuma kārtā atzinis vienu vai vairākus parādus, kas kopsummā veido ievērojamu procentuālo īpatsvaru kopējā prasījumu apjomā;
- 2) ir saņemti atsevišķu darbinieku pieteikumi par nesaņemtu darba samaksu ilgā laika periodā, bet pieteiktās summas apmērs un neapmaksātais laika periods rada aizdomas par fiktīvu prasību;
- 3) pieteiktais kreditors rada aizdomas par fiktīvu prasību, jo saistību rašanās apstākļi rada šaubas (piem., gados ļoti jauns kreditors aizdevis ievērojamu summu; prasījumu pieteikušais uzņēmums saistību rašanās brīdī bija jaundibināts un vēl nebija uzsācis saimniecisko darbību un tml.);
- 4) ir konstatēta saistība starp parādnieku un kreditoru (radniecīgās saites, vienā adresē reģistrēti uzņēmumi un tml.).

12. Cita veida krāpšana – darījumu kopums rada aizdomas par cita veida krāpšanu, kas nav norādīta iepriekšminētajās tipoloģijās.

Arī šajā gadījumā jāvērtē, vai ir saņemtas cietušo personu sūdzības vai iesniegumi.

13. Terorisma finansēšana – darījuma dalībnieku identitāte, maksājuma mērķis, maksājuma virziens no/uz augsta riska valsti vai darījums norise augsta riska valstī un/vai cita darījumu informācija rada aizdomas par iespējamu terorisma finansēšanu.

Uzsākot sadarbību ar klientu, likuma subjektam ir arī jāveic pārbaude ar mērķi noskaidrot, vai fiziskās/juridiskās personas, vai minētās personas patiesā labuma guvēja vai pilnvarotā pārstāvja vārds nav iekļauts kādā no oficiālajiem (ANO, ES, OFAC) sankciju sarakstiem (Kontroles dienesta mājas lapas sadaļā <https://sankcijas.kd.gov.lv> ir atrodamī konsolidētie sankciju saraksti).

Par augsta riska valsti uzskatāma tāda valsts, kurā konstatēts liels terorisma un korupcijas risks (kopsakarā ar sankciju sarakstiem), kā arī valstis, kurās tiek akumulēti finanšu līdzekļi teroristu atbalstam vai tiek izmitināti teroristu grupējumi.

Vēršam uzmanību, ka likuma subjektam uz aizdomu pamata par terorisma finansēšanu ir jāpārbauda darījumi, kuru maksājumu mērķis var liecināt par iespējamu terorisma finansēšanu.

Detalizēta informācija par terorisma finansēšanas un masveida iznīcināšanas ieroču izgatavošanas, glabāšanas, pārvietošanas, lietošanas un izplatīšanas novēršanu atrodama Kontroles dienesta 29.04.2016. informatīvajā vēstulē Nr. 1-10/120, kā arī 21.02.2017. vēstulē Nr.1-10/75, 6.03.2017. vēstulē nr.1-10/121 un 8.08.2017. vēstulē Nr.1-10/258 kredītiestādēm.

Īpaša vērība arī jāpievērš bezpeļņas, tajā skaitā arī sabiedriskā labuma organizāciju statusu ieguvušo organizāciju finanšu līdzekļu izlietojuma atbilstībai šo organizāciju deklarētajiem pamatmērķiem. Papildus skatīt informatīvo materiālu Kontroles dienesta vietnē: http://www.kd.gov.lv/images/Downloads/materials/terorism/KD-09_FATF_Labaka_starptaut_prakse_piemi.pdf

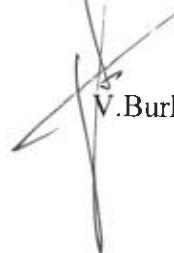
14. Nezināmas izcelsmes noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija – likuma subjekts ir veicis aizdomīgu darījumu analīzi, bet aizdomas par noteiktu noziedzīgu nodarījumu nav apstiprinājušās, tomēr klients, kas veicis aizdomīgos darījumus, nav varējis pietiekami pamatot, tajā skaitā ar dokumentiem, saņemto līdzekļu likumīgu izcelsmi.

Vēršam uzmanību, ka likuma subjektam vispirms ir obligāti jāveic aizdomīgo darījumu sākotnējā pārbaude un līdzekļu saņēmējam/turētājam jāpieprasa paskaidrot līdzekļu izcelsmi.

FKTK šobrīd izstrādā ieteikumus kredītiestādēm ar aizdomīgu darījumu vispārīgām pazīmēm (red-flags). Vēršam uzmanību, ka minētās pazīmes ir tikai signālrīks, kas norādītu uz iespējamajiem aizdomīgiem darījumiem/darbībām un rosinātu veikt darījumu padziļinātu analīzi, bet nav tieši saistāmas ar Kontroles dienesta noteiktajām tipoloģijām. Kontroles dienests rekomendē arī citu nozaru uzraugiem izstrādāt līdzīgus ieteikumus ar vispārīgām aizdomīgu darījumu pazīmēm, ņemot vērā katras nozares specifiku. Tā kā iespējama situācija, kad nozares specifikas dēļ aizdomīgos darījumus nevar sasaistīt ar Kontroles dienesta rekomendētajām tipoloģijām, bet darījumu analīze iezīmē cita noziedzīga nodarījuma pazīmes, ziņojuma iesniegšanai paredzēts izveidot izvēlni „Cita tipoloģija/noziedzīgs nodarījums”, kas būs jāpapildina ar detalizētām paskaidrojošām pazīmēm.

Ar cieņu,

Dienesta priekšnieks:

V. Burkāns